

DECÀLEG PER UN BON TRACTAMENT DE LES DONES EN ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

P R E S E N T A C I Ó

Amb el següent text obrim un procés participatiu orientat a promoure la reflexió i la crítica entorn a la manera com les dones són representades en les mitjans de comunicació. El procés de treball que plantegem es concretarà en un **“Decàleg per un bon tractament de les dones en els mitjans de comunicació”** que funcioni com a plec d’orientacions i recomanacions per als mitjans de comunicació.

T E X T M A R C

Sabem que el discurs dels mitjans reproduïx l’ordre patriarcal establert, el qual adopta la masculinitat com a referent universal i manté el sistema de dominació i jerarquia entre sexes. Tot i que la realitat social es transforma (avui ens trobem amb gran diversitat de dones que participen activament en tots els àmbits socials) el relat mediàtic es resisteix a canviar, i segueix presentant la feminitat en relació amb els estereotips més tradicionals i sense possibilitat d’alternativa.

Així, la representació de les dones en els mitjans de comunicació segueix reproduint dinàmiques sexistes i d’invisibilització de la diversitat:

- El **sexisme** que assigna una sèrie de rols i estereotips tancats a les persones únicament pel fet de ser dones o homes. A tall d’exemple, es construeix una imatge de les dones basada en la passivitat i la dependència, en la servitud i la cura dels altres en l’àmbit privat i domèstic.
- La **invisibilització**. Sovint les dones només són notícia quan pateixen la violència masclista o són protagonistes de l’horror. Un exemple d’aquesta invisibilització es va produir el passat mes de desembre durant les jornades feministes estatals a Granada. Malgrat més de 4.000 dones van compartir un espai de trobada feminista, crític, generador d’idees i d’intercanvi, la repercussió a la premsa va ser pràcticament nul. Malauradament, aquest fet ja tenia un precedent, el Congrés de les Dones de Barcelona.

El discurs sexista i discriminatori impregna tant el nostre dia a dia que pràcticament passa desapercebut; a força de reiteració, els estereotips socials de gènere transmeten i legitimen els patrons culturals establerts, fins al punt que nosaltres mateixes els interioritzem com a missatge “normal” i “natural”.

Alguns dels aspectes de la representació de les dones que ens agradaria tractar són:

1. Les dones com a "cuidadores" ideals

S'associa la feminitat amb el sacrifici, la cura i l'atenció als altres, mentre que la masculinitat està relacionada amb la capacitat laboral i la professionalitat. Per tant, el missatge que llancen els mitjans és que la cura és una responsabilitat única de les dones, quan en realitat és una necessitat bàsica de la societat.

Quan es col·loca les dones en una posició d'activitat productiva allunyada de l'escenari domèstic, se les representa cansades i extenuades, incapacitades per conciliar vida laboral i domèstica, una gestió sobre la qual tenen responsabilitat exclusiva.

2. Les dones a l'àmbit públic

Sovint la manera en què els mitjans de comunicació parlen de les dones que ocupen un espai distingit a l'esfera pública en subratlla els aspectes emotius, físics i privats vinculats a la feminitat més estereotipada sense esmentar-ne les responsabilitats laborals, i, per tant, desautoritzant-les.

La preparació professional o la capacitat intel·lectual de les dones són aspectes que es minimitzen davant l'aparença física o els models imperants de bellesa com a clau de l'èxit professional i social.

Es parteix del qüestionament, donat que trenquen amb el model naturalitzat pels mitjans de comunicació que situa les dones majoritàriament en l'esfera privada.

3. Objectualització de les dones

Un dels trets més habituals de la imatge que els mitjans ens ofereixen és el tractament de les dones com a objecte de desig de la mirada masculina. El cos de les dones és fragmentable, corregible i millorable per tal d'emmotllar-se als cànons de bellesa i salut imperants.

Els imperatius estètics s'associen amb l'aspecte saludable o la salut de les dones. La vivència saludable passa per la medicalització o el control de les irregularitats físiques: els problemes de salut universals (com ara el mal de cap o les gripes) s'interpreten com a malalties específiques de les dones i els seus processos

naturals i físics (menstruacions o menopausa) representats com a problemes de salut que cal tractar o medicalitzar.

La imatge de les dones també és utilitzada per il·lustrar tant el plaer com la tragèdia. D'una banda, se n'erotitza la imatge per sobrevalorar certs productes de consum que no tenen res a veure amb les dones. De l'altra, la seva figura (com a representació de la víctima, el dolor i el patiment) s'utilitza per afegir dramatisme i sensacionalisme a notícies que, directament, no són de la seva competència; especialment en temes emotius com ara guerres, malaltia o desastres naturals.

4. El tractament de la violència vers les dones

Els relats mediàtics no fan visibles les causes estructurals i culturals que hi ha darrere les violències vers les dones, ni tan sols en denuncien les causes.

La violència masclista és tractada com a espectacle: als informatius de televisió i als diaris les agressions es presenten amb titulars sensacionalistes, imatges colpidores, opinió de professionals (homes) i testimonis dels veïnat i familiars que no aporten valor informatiu.

Sovint el discurs sobre les violències es redueix a l'àmbit domèstic i de parella ("l'infern a casa") i deixa de banda les altres violències, com ara l'assetjament a la feina o les violacions.

Les dones són presentades com a víctimes passives, sense iniciativa ni capacitat de reacció, i quan adopten un paper actiu se les culpabilitza: l'agressió s'atribueix a la separació o a la denúncia. D'altra banda, ens trobem amb nombrosos adjectius que contribueixen a la justificació implícita de les violències: la gelosia, l'alcoholisme, la infidelitat o la desobediència.